Pavel POPA
Institutul de Filologie al AŞM
(Chişinău)

SEMNIFICAȚIA CUTUMIARĂ A RITULUI NUPȚIAL DE INIȚIERE *PEȚITUL*

Customary signification of the wedding initiation rite of *Wooing*

Abstract. This article investigates the symbolistic of the wedding initiation rite of *wooing* as a preliminary custom of the wedding ceremony. We emphasize the customary signification of a new family creation, highlighting the actants, the functionality, the structure and the poetry of wooing. We also investigate the *wooing* as a initiation rite in the passage of young lovers from the status of singles to that of husband and wife, from the profane world to the divine one. This article highlights the modifications of the ritual scenario of the wooing and concludes on the current state of the researched custom. Finally we come to the conclusion that in some localities (especially in the south of republic) it has retained its originality, in others it has importance only for the main actors and their families. However, the *wooing* still perpetuates its role and importance for the new families creation.

Keywords: wooing, initiation rite, symbol, wedding ceremony, profane, divine, marriage broker/matchmaker, oration.

Investigând valoarea cutumiară a ritului nupțial de inițiere *pețitul*, am constatat că acesta reprezintă un act ceremonial care, şi în prezent, tăinuieşte o mulțime de motivații şi simboluri nedescoperite sau puțin cercetate. Toate acestea joacă un rol esențial în viața tinerilor, fiind strâns asociate cu universul, familia şi sacralitatea.

În scopul respectării unor principii semnificative pe care se bazează viața omului, cum ar fi: coabitarea îndrăgostiților de sex opus în calitate de soț şi soție, căsătoria, crearea familiei, naşterea de copii etc., tinerii recurg conştient la tradițiile populare nupțiale. Unul dintre cele dintâi rituri nupțiale care le asigură calea spre a realiza întâiul pas către căsătorie este *pețitul*, în baza căruia tinerii întemeiază o comuniune viabilă ce simbolizează unirea şi dragostea reciprocă. Totodată asigură trecerea de la statutul de fată/flăcău la cel de căsătoriți, aceasta facilitând şi traversarea lor din lumea profană în cea divină.

Etimologia verbului *a peți* are rădăcini în limba latină – *petere*, având în limba română sinonimele: *a cere*, *a împeți, a stărosti*, *a întocmi* ş.a. Potrivit constatărilor marelui cărturar Dimitrie Cantemir, *pețitul*, ca ritual de inițiere a noii familii, putea fi celebrat dacă: „unui flăcău îi place o fată" [1, p. 195] şi este pregătit să-şi negocieze viitoarea căsătorie. O altă definiție a *pețitului* ca act ceremonial nupțial ar putea fi şi următoarea: „a cere o fată în căsătorie pentru altcineva sau pentru sine (prin intermediul părinților

BDD-A26970 © 2017 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 06:04:19 UTC)

sau rudelor fetei)" [2, p. 676]. Oamenii preocupați de această îndeletnicire, în popor mai sunt numiți printr-un cuvânt de origine latinească: „*peţitori*, adică *petitores*" [1, p. 195].

Prețioase informații privind desfășurarea ritualului *peţitul* găsim în cercetările folcloriştilor: D. Cantemir, S: F: Marian, E. Sevastos, T. Burada, O. Bârlea, R. Vulcănescu, D. Pop, I. H. Ciubotaru, S. Ciubotaru, A. Hâncu ş.a.. Studiile acestora relevă că „peţitorii" se divizează în două categorii: 1. Care peţesc în numele altui bărbat (adeseori flăcău) o fată, tradiţional, adresându-se părinţilor ei, în lipsa acestora, recurgând la fraţii, surorile mai în vârstă sau la cele mai apropiate rude; 2. Care peţesc pentru sine, mirele personal cere mâna fetei de la dânsa şi de la părinţii ei pentru a se căsători. Menționăm că peţitorii sunt, de obicei, bărbați, dar se întâlnesc şi femei, de exemplu: în arealul pruto-nistrean se practică şi metoda când o femeie face cunoştinţă la două persoane de sex opus, necăsătoriți sau divorțați, pentru a întocmi căsătoria lor.

Ca „peţitul" fetei să aibă un rezultat pozitiv, peţitorii, în primul rând, se vor strădui să afle intenţiile părinţilor tinerei prin intermediul rudelor, prietenilor, vecinilor, ca să nu „pățească ruşinea". De asemenea, ei nu fac public acest eveniment, deoarece, în caz de refuz, tânărul este supus unor înjosiri din partea comunității. Când are două şi mai multe nereuşite se consideră că acesta este bolnav psihologic/ fizic sau că părinţii nu-i acceptă aleasa din diverse motive.

În Republica Moldova, ca şi în alte zone etnografice româneşti, grupul format din 2-3 peţitori este condus de către *staroste* – simbolul încrederii şi al siguranţei. *Încrederea* exprimată alesei viitorului mire şi părinţilor ei simbolizează credinţa şi sinceritatea personală a tânărului față de jurământul lui în dragoste şi fidelitate.

În mentalitatea populară există credinţa că totul se întâmplă *de la sine*, adică peţitul sau cererea în căsătorie vor avea loc doar atunci când persoanei îi este *dat, prescris de Dumnezeu* sau când *îi va veni timpul*. Peţitul avea loc când mirele întrunea o vârstă acceptată de societate şi era considerat drept „semn social, având corelativul în semnul împărat, care nu mai are, în acest context, valoare socială; el este un semn social, pentru că el domină şi dă sens întregului ceremonial al nunții" [3, p. 429], chiar dacă au fost înregistrate şi cazuri când părinţii se înțelegeau între ei din timp, ca la momentul cuvenit să contribuie la căsătoria copiilor.

Despre vârsta persoanelor care pot fi peţite sau în cinstea cărora are loc peţitul, Dimitrie Cantemir comunică următoarele: „Moldovenii îşi însoară copiii la vârsta la care trebuie să se facă, după legile bisericeşti, cununia" [1, p. 195]. Conform canoanelor Sfintei Taine a Cununiei, tinerii pot fi nunțiți doar atunci când le permite vârsta matrimonială, în caz contrar, peţitul este considerat o imoralitate. Potrivit celor exprimate anterior, menționăm că acum o sută de ani *peţitul* putea fi realizat pentru fetele de 15-20 de ani şi băieții – 18-30 de ani. În prezent, fetele se căsătoresc între 20-30 de ani, iar holteii – 25-35 de ani, uneori şi mai târziu, chiar dacă în mentalitatea populară sentimentul de dragoste nu este marcat de vârsta actanților, ci de particularitățile fizice ale persoanei iubite: „*Dragostea de unde-ncepe,/ De la ochi, de la sprincene,/ De la buze rumenele,/ De la gâtul cu mărgele/ Şi degete cu inele*" [4, p. 3].

BDD-A26970 © 2017 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 06:04:19 UTC)

Mai des, românul şi-a peţit persoana-pereche corespunzătoare statutului său social, tradiţional, se zice că: *după sac şi cârpală* ori *s-au luat un bou şi-o bele*, sau românul îşi ia nevasta „tot de-o baie cu el; aşa feciorului de fruntaş, nu-i şede să ia fată de jitar sau vreo alta de neam prost, ci fiecine trebuie să tragă la tepa lui" [4, p. 31], căci *ce ţi-i scris în frunte ţi-i pus.* Ţinând cont de cele exprimate anterior, tânărul va pune preţ pe viţa de origine a iubitei sale – să fie din una aleasă, din neam de omenie, din gospodari, pentru că tot ei ştiu să spună în ziceri populare: „*Viţa de vie/ Tot învie*" [5, p. 8] ori: „femeia e ca şi salcia, unde n-ai sădi-o, acolo se prinde".

Conversaţia dintre părinţii domnişoarei şi peţitori este construită cu intenţia de a-i convinge pe aceştia să dea fata după flăcăul lor, chiar dacă ei motivează că în casa lor nu se găseşte un astfel de vânat şi că *ciuta* ar putea fi ascunsă pe la vecini. Drept dovadă celor afirmate, ei prezintă peţitorilor o „babă bătrână, urâtă, îmbrăcată în zdrenţe, întrebându-i şi îi întreabă dacă aceasta e ciuta pe care o urmăresc. Peţitorii răspund: «nu!»" [1, p. 196]. În tradiţia nupţială, persoana deghizată în mască-costum antropomorfă de *babă bătrână* simbolizează trecerea fetei într-o altă fază a existenţei sale – căsătoria, dar şi înţelepciunea acumulată în baza experienţei de viaţă. De asemenea, bătrâna este înzestrată cu puteri magice benefice, deci „conotaţiile babei respective nu sunt puterea negativă" [6, p. 49], ci dimpotrivă, prin costumul, mimica şi dansul improvizat în momentul respectiv personajul are un caracter satiric, plăcut. Prin urmare, masca babei era una comică care avea sarcina de a realiza mai mult un „rol de mimesis, de instrumente de bucurie morală a defectelor fizice" [7, p. 26], de a reduce din tensiunea dialogului susţinut de actanţii în cauză. Menţionăm că babele în tradiţiile etnofolclorice de familie erau considerate cele mai experimentate persoane – moaşe, doftoroaie, sfătuitoare şi vrăjitoare pricepute.

Semnificativ este faptul că peţitorii evocă alegoric exteriorul *ciutei* (fetei mari sau a vânatului), descriindu-i portretul: „are plete bălaie, ochi de şoim, dinţi ca şiragul de mărgele, buze mai roşii decât cireşile, trup ca de leoaică, pieptul ca de gâscă, gât ca de lebădă, degetele mai netede decât ceara şi faţa mai strălucitoare decât soarele şi luna" [1, p. 196]. Comparaţia *are plete bălaie* vorbeşte despre culoarea galbenă a părului fetei. Această culoare posedă o semnificaţie diversă − simbolizează: 1. dragostea, optimismul şi iluminarea; 2. ura, laşitatea şi egoismul. Pletele bălăi ale fetei se asociază cu o revărsare a razelor solare ce străbat cerul având puterea divinităţilor. Este culoarea vieţii şi a veşniciei, simbolul tinereţii, tot aşa cum aurul simbolizează metalul nemuririi. Fiind culoarea spicului pârguit, simbolizează cromatica toamnei, a holdelor de grâu copt. Părul mai este numit şi podoabă capilară, iar capul este considerat sacru şi încoronat cu un spirit „sensibil la orice vătămare sau lipsă de respect" [8, p. 199]. Lungimea pletelor simbolizează puterea spirituală oferită omului de către Preaînalt, iar libertatea (despletit) părului semnifică dăruirea sa către Dumnezeu şi este apreciat drept simbol sexual. Imaginea ciutei cu plete bălăi întruchipează amabilitatea, iar mirele a cărui aleasă poartă această podoabă capilară are tendinţa de a se sacrifica pentru dânsa, ea simbolizând idealul lui. Nu întâmplător în tradiţia noastră există credinţa

BDD-A26970 © 2017 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 06:04:19 UTC)

că sunt norocoşi şi cei care „albesc de tineri” [9, p. 252]. *Ciuta* în tradiţiile folclorice, este asemănătoare cerbului care pune accentul pe multe conotaţii simbolice arhaice, „pe firul cărora coborâm spre mituri de factură cosmogonică, spre imagini ale fiinţelor primordiale <…>, protectoare ale tinerilor în pragul consacrării şi trecerii de la un mod de viaţă la altul” [10, p. 141].

Asocierea ochilor fetei cu „ochi de şoim” scoate în evidenţă agerimea şi frumuseţea lor. Ei sunt principalul vinovat în toate nenorocirile fiinţei îndrăgostite şi simbolizează organul atotputernic al iubirii: „Ei subjugă, varsă foc, vorbesc, ucid, rănesc şi vindecă în chip miraculos. Podoabă a corpului, ochii sunt, în acelaşi timp, principalul canal de comunicare între microcosmos, o adevărată fereastră a sufletului deschis spre alterate şi spre lumea Erosului atotputernic” [11, p. 15].

Comparaţia „pieptul ca de gâscă” întruchipează unele asemuiri ale frumuseţii chipului miresei cu unele imagini zoomorfe, cum ar fi *gâsca.* În obiceiurile nupţiale *gâsca* este simbolul fetei de măritat şi al vigilenţei pentru că, pe timpuri, la Roma, gâştele au salvat Capitoliul de invazia galilor. În tradiţia populară românească lor le sunt atribuite proprietăţi apotropaice: „înainte de prima baie a copilului, se scaldă o gâscă albă, ca să nu se lipească farmecele de el” [12, p. 68].

Comparaţia „gât ca de lebădă” pune accentul pe graţiozitatea *lebedei* şi simbolizează mândria, cumînţenia ei. În conexiunea sa cu apa, pasărea respectivă simbolizează fluiditatea, trecerea timpului. Printre principalele semnificaţii simbolice ale lebedei, există şi cel al parteneriatului, al cuplului, pentru că unitatea formată dintre mascul şi femelă rămâne pe toată viaţa. Loialitatea lebedelor este arhicunoscută, încât renumita imagine a două lebede ce plutesc pe apă şi îşi apropie gâturile formând o inima a devenit un simbol internaţional al fidelităţii. Devotamentul lor este exprimat prin susţinerea totală a unuia faţă de celălalt: îşi construiesc cuibarul şi clocesc împreună, se aprovizionează reciproc cu mâncare, poartă grijă de venirea puilor pe lume, îi învaţă să-şi dobândească hrana şi să se descurce în viaţă. Când unul este în primejdie, celălalt, pentru a-şi salva partenerul, este gata de sacrificiu total. Dacă unul dintre ei moare, celălalt va trăi în singurătate până la apusul vieţii sale. Întâlnită în basmele, legendele şi colindele noastre, lebăda apare şi în tradiţiile etnofolclorice de nuntă în postură de „metamorfoză a unei fete. În această calitate, ea poate deveni simbolul iubitei, al logodnicei sau miresei” [12, p. 87].

Imaginea fetei este revelată în mare parte prin comparaţii simbolice în momentul întâlnirii ei cu peţitorii – *faţa mai strălucitoare decât soarele şi luna.* Expresivitatea feţei tinerei este comparată cu strălucirea soarelui. Faţa omului, în orice împrejurare, mai mult sau mai puţin fericită, a exprimat gândurile şi sentimentele lui, iar îndreptând chipul spre lumină „poate deveni strălucitor” [13, p. 385]. Luciul feţei simbolizează fertilitatea şi luminozitatea ei pentru că soarele este: „sursa şi, concomitent, întruchiparea luminii diurne”, iar luna fiind lipsită de lumină, deci şi de strălucire este o reflecţie a soarelui şi totodată simbol al ritmurilor biologice: „astru care creşte, descreşte şi dispare, a cărui viaţă este supusă legii universale a devenirii, a naşterii şi a morţii” [13, p. 542].

BDD-A26970 © 2017 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 06:04:19 UTC)

La replica părinților că un astfel de vânat lipseşte în gospodărie, peţitorii îi atenționează de agerimea câinilor, care le-au oferit semne de încredere că *ciuta* este tăinuită undeva aici. Simbolistica *câinelui* are conotație pozitivă legată de credința, tovărăşia, protecția şi măiestria lui în vânătoare. În cele din urmă, părinții îşi prezintă fata doar atunci când peţitorii se laudă cu puterea şi armele lor. Pentru a putea face schimb de inele, ei cheamă preotul localității sau pe cei mai vârstnici vecini, în aşa mod atribuind evenimentului caracter oficial. După aceasta „părinții ascund îndată fata şi se întinde masa, la care, înainte să se scoale, se hotărăşte ziua nunții" [1, p. 196].

Etnologul S. Fl. Marian în lucrarea *Nunta la români* concretizează momentul când feciorul care doreşte să se căsătorească va obține prin starostii săi cuvânt de la părinții fetei şi de la fată, şi într-o zi de joi sau de duminică, seara, va organiza peţitul. Aici, flăcăul însoțit de părinții săi, staroste, rude, toți împreună vor peți „pe aleasa sa şi nemijlocit, după peţire, să facă şi aşezarea" [14, p. 87]. În comparație cu cei din Ardeal, Maramureş etc., peţitorii basarabeni purtau ploşti, sticle, grafine cu vin, mai rar, cu rachiu. Intrând în casa fetei, ei puneau vasele pe masă – semn ce exprimă acordul lor la consumarea băuturii din vasele respective. Dacă gospodarii casei întorceau băutura adusă, atunci, se socotea că fata şi părinții ei nu sunt de acord cu propunerea mirelui. Când totul decurgea bine, vasele cu băutură rămâneau la casa socrilor mici, simbolizând înțelegerea lor. Când fata era din alt sat, se mai organiza o vizită numită *înțelegerea*, care avea scopul ca ambele părți să cadă de acord în privința zestrei.

Orația de început a ritului respectiv este întreținută de către staroste în forma unui dialog cu tatăl fetei. Deci înțelegerea la peţit are loc între bărbați, mai rar între femei: pentru că masculul „emite puterea vieții" [13, p. 568] şi, tradițional, lui îi aparține decizia finală.

Orația peţitului ne oferă asemuirea chipului fetei cu *floricica, floarea mândră de rai, floarea de grădină, floarea de munte* ş.a. De exemplu, fata de care s-a îndrăgostit tânărul este: „*O floare mândră de rai,/ Care-a-nflori-nflorea/ Şi din zi în zi, ce mergea/ Tot mai mândră se făcea,/ Dar de rodit nu rodea*" [14, p. 87]. Această asemănare evidențiază un şir de trăsături comune: virginitate, gingăşie, frumusețe – mesaje cu o simbolistică specifică atât florii, cât şi viitoarei mirese. Deci fata de măritat, prin înțelepciunea, frumusețea şi virginitatea sufletului ei simbolizează floarea gata de rodit, iar sufletul este virgin doar atunci când: „este gol <…>, gata să primească sămânța divină" [13, p. 386]. Ipostaza respectivă reprezintă dorința sufletului inocent al fetei de a se căsători cu iubitul/împăratul – simbolul stabilității şi al echilibrului în familie. Fata bună de măritat va deveni mireasă când va accepta „influxul iluminator al Soțului" [13, p. 387], în caz contrar, nu va rodi niciodată. Fiind asemuită cu floarea, ea reprezintă simbolul statorniciei pentru că prin căsătorie devine femeie care dă naştere copiilor. Casa mirelui este comparată cu palatele domneşti/împărăteşti mari şi luxoase: „*Că noi am venit/ Floarea s-o luăm/ La curți s-o ducem,/ La curți mari, domneşti,/ Curți împărăteşti*" [14, p. 88]. Prin termenul *curți* vom subînțelege casa mirelui care reprezintă cetatea, templul situat în centrul lumii care întruchipează „imaginea universului" [13, p. 193]. Foarte des domnişoara

BDD-A26970 © 2017 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 06:04:19 UTC)

este identificată cu o floricică – plantă componentă a vegetalului sacru, care evidențiază simbolic: „făpturi mitice, relevatoare a hierofaniei vegetale şi care, de asemenea, denumesc metamorfoza în plante a unor divinități, oameni considerați sfinți” [15 p. 64]. Asemănarea respectivă este întâlnită în mai multe orații, de exemplu: „*Am auzit cî la aceastî casî/ Esti o floari frumoasî/ De-nflorit înfloreşti/ De rodit nu rodeşti./ <…> Şî am vinit sî luăm/ Aceastî floari/ <…> Acolo di înflorit a înflori/ Di rodit a rodi* (Caşunca – Floreşti**)** [16]; „*Ş-am auzât cî la dumeavoastrî-n casî/ Esti o floari frumoasî/ Di-nflorit înfloreşti,/ Da di rodit nu rodeşti*” (Cuhureştii de Jos – Camenca) [17]; „*S-o ducem la împărat/ Acolo să înflorească*” (Berezloji – Susleni) [18]; „*Dar nunul cel mare/ <…> Aicea zări/ O floricică-frumoasă/ Şi văzând că nu înfloreşte,/ Nici nu rodeşte,/ Nici locul nu-i prieşte,/ Ci mai mult se ofeleşte,/ Ne-au trimăs pe noi şase lincani/ <…> Ca floricica s-o luăm/ Şi la împărat s-o ducem*” (Redi-Cereşnovăț – Soroca) [19]; „*Cî împăratul nostru pi aicea a îmblat/ Şî pisti asta floari o dat,/ Şî s-a sfătuit cu sfetnişi bătrâni/ Să o ieie din grădina domneascî,/ Şi s-o ducî în grădina împărăteascî,/ Mai frumos sî-nfloreascî,/ Rod pi pământ să mulțascî/ Ca să ne fii cinsti/ Nănaşâlor şi nouî tuturor fraților*” (Gribova – Râșcani) [20]; „*Ne-am abătut şi noi pe la această casă,/ C-am auzit c-aveți o Lină Cătălină –/ Floare de grădină./ Ea de-nflorit înfloreşte,/ De-mpodobit se-mpodobeşte,/ Da de rodit nu rodeşte,/ Dar la noi dacă-ți da-o,/ Ea de-nflorit a înflori,/ De rodit a rodi*” (Valea Mare – Făleşti) [21]; „*Ş-am auzit că aveți/ Lină, Cătălină,/ Floare din grădină./ Noaptea nu-nfloreşte,/ Ziua nu rodeşte,/ Numai se vestejeşte./ Da D-voastră, când îți lua-o la munții cărunți/ Şi-ți da-o la ceilalți părinți,/ Cinste ar fi tuturor fraților/ Şi Dumnevoastră, naşilor*” (Chirileni – Făleşti) [22]; „*Împărățelul nostru/ <…> Şi-o văzut la această casă/ O stea frumoasă (luminoasă)/ Şi ne-o ales pe noi,/ <…> S-o săpăm din rădăcină,/ S-o mutăm în altă grădină,/ Căci aici cât o şăzut,/ De înflorit n-o înflorit/ Şi de rodit n-o rodit,/ Dar acolo de-nflorit va înflori/ Şi de rodit va rodi,/ Şi pomana părinților va fi./ Amin şi-un păhar de vin/ Şi la cai câte-o năframă de mătasă/ Să fie de la această mireasă*” (Pleşeni – Leova) [23]; „*Şi am venit la dumneavoastre,/ Căci am auzit,/ Căci aveți o zină –/ Floare de grădină,/ De-n florit –/ Înfloreşte,/ De rodit –/ Nu rodeşte./ Şi am venit cu târnacoape/ De arjint,/ S-o săpăm din pământ,/ S-o sădim în grădină crăiasă,/ C-acolo să veţuiască,/ Căci acolo/ De înflorit/ Va înflori,/ De rodit/ A rodi/ Şi pomană la părinți/ În veci va fi*” (Cotiujenii Mici – Lazo) [24].

În viziunea noastră, asocierea frumuseței fetei cu cea a florii are conotații mai mult artistice. Femeia-floare simbolizează dragostea şi armonia. Relațiile prin care ciclul vieții fetei este legat de cel al florii, precum şi etapele comune prin care trec ambele, sunt întâlnite şi în orațiile de pețire. De exemplu, ipostazele simbolice ale miresei, cum ar fi: căprioara, ciuta, zâna, crăiasa, împărăteasa, sunt relaționate şi cu metamorfozele vegetale, pentru că fata, precum floarea, nu poate rămâne în acelaşi stadiu, ci, urmând această etapă de pregătire, trece într-o nouă stare: floarea să dea rod, fata să devină nevastă, iar mediul existențial – grădina părinților – trebuie schimbat cu cel al „curții împărăteşti a mirelui, imaginea hiperbolizată a noului cadru habitual” [25, p. 189].

BDD-A26970 © 2017 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 06:04:19 UTC)

Pentru a organiza peţitul, era nevoie de a alege o zi din cele două – joi sau duminică. Joi este considerată cea mai norocoasă şi benefică în dragoste zi a săptămânii care protejează holdele de dezastre naturale şi soţii de supărări şi boli. Este ziua încrederii, comunicării şi relaţionării în comunitate. Ziua de duminică este închinată Soarelui şi are două semnificaţii importante – ziua de început, dar şi ziua de sfârşit a oricărei săptămâni. Conform originii, este considerată ziua timpului sacru cu conotaţii legate de Învierea Mântuitorului. În această zi se fac nunţi, se perfectează tocmeli, se încheie acte de întemeiere, urice etc." [3, p. 222].

Analizând peţitul, am sesizat tripla lui semnificaţie: 1. *o negociere*; 2. *o înţelegere*, *care reprezentă temelia riturilor de separare de vechea familie*; 3. *o sărbătoare.* În scopul confirmării existenţei celor trei semnificaţii funcţionale prezentăm următorul exemplu: la românii din com. Dunaevka, reg. Melitopol (Ucraina), „peţitul pentru consăteni era o sărbătoare, starostele şi peţitorii, dar şi părinţii fetei, se îmbrăcau şi se împodobeau în costume de sărbătoare, purtau în mâini sticle sau ploşti umplute cu băutură. Dialogul dintre staroste şi părinţii fetei de multe ori se începea cu o glumă din partea starostelui, dar foarte bine înţeleasă de părinţii fetei: «Am auzit c-aveţi o giţâcă di vândut». La această întrebare, răspunsul nu se dă imediat, se răspunde în doi peri («pilduiesk»). Mama fetei o întreabă dacă vrea să fie vândută. Starostele: «Grăiţî-vă ci aveţi di grăit şî socotiţî-vă». După ce, în sfârşit, se răspunde starostelui că «giţâca-i de vânzari», urmează târgul" [26, p. 221]. Flăcăul care doreşte să se căsătorească:„îşi aleje un staroste, care are rolul de a face toate negocierile cu părinţii fetei în favoarea viitorului mire (să-l laude, să-l prezinte ca pe cineva cu o reputaţie bună şi ca pe un om bogat). Într-o zi, anumită zi, merje starostele la părinţii fetei cu pricina şi întrând spune: – Buna sara! Cumătru, da am auzit cî ai o mânzâţâcî di vândut acolo. Gazda răspunde: – Dacî ni-o chica un negustori bun şî s-a pute împăca din preţ cu dânsa, apoi a lua-o" (Gribova – Râşcani) [27]. Uneori la peţit „merge şi mirele care aşteaptă pe undeva afarî. Şi dacă se înţeleg (starostele cu părinţii fetei), apoi poate intra şi el în casă sau cel puţin vine la dânsu fata. Aici pun zi de logodnă" (Gribova – Râşcani) [28]. Înainte de a merge cu peţitul se alegea starostele care mergea la *părinţii fetei.* Starostele spune c-a venit cu-n mire sau simbolic: „– Am auzit că ai o juncă de vândut? N-o vinzi?" sau: „– Am auzit c-ai un stog di fân di vândut?" (Rubleniţa – Soroca) [29]. În unele localităţi din nordul republicii, *peţitul* este numit *starostie.* Există obiceiul ca, uneori, în starostie să meargă mirele de unul singur. Tradiţional, mergea starostele la mireasă, iar „mirele rămânea undeva. Starostele vorbeşte cu părinţii fetei şi, primind consimţământul, spune unde se găseşte mirele, care-i poftit la mireasă" (Stoicani – Soroca) [30]. Peţitul în s. Obreja-Veche, Făleşti, avea loc în felul următor: „De-o vorbî s-o înţăles doi tineri. Şî deamu, băietu trimite o rudî de-a lui la părinţâi fetii şî-i întreabau dacî li-i cu voi şî li plaşi băietu şî totodatî întreba pi fatî dacî îi plaşi şî ii. Părinţii fetii spun cî-i plaşi şî pisti trii zâli vine băietu cu părinţâi lui şî acolo cu vo douî neamuri sî pui în cali cu băieţâi. Ei, de-amu acolo şedeau di vorbî şi daruri sî iei di socru, di soacrî, di nuni, di cumnaţi, di mătuşi. De-amu aist cu fata, dacî ave puteri sî prinde aşă, da dacî nu, sî mai sfătuie şî şereu mai ieftin daruri. Dacî

BDD-A26970 © 2017 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 06:04:19 UTC)

sî-nțălejeu, sî aşăzau la masî şî beu adălmaşu" [31]. Asemuirea fetei cu *mânzățâca*, *junca*, *gițâca, fiara* ş.a. animale tinere, drept „simboluri ale principiilor şi forțelor cosmice, materiale sau spirituale" [13, p. 75], care nu au avut încă urmaşi, nu este deloc întâmplătoare pentru că în multe mitologii şi religii vechi, aceste animale necesare omului, societății, deseori emblemează simbolul „fertilității, fecundității şi al bunăstării întruchipând pământul hrănitor şi zămislitor" [32, p. 427].

De exemplu, vaca, la egipteni şi la indieni asemenea cerbului la români – vechi simbol indo-european, animal sacru, reprezintă bunătatea, puritatea, onoarea şi cinstea aristocratică, concomitent fiind şi călăuză în lumea de dincolo. În concepția populară, vaca este cea mai de „«*seamă de lângă casa omului*», numită fiind şi «*izvorul casei*»" [3, p. 685], de aceea, fata asemuită cu junca simbolizează tinerețea, agerimea, dar şi cea mai convingătoare imagine a „fecundității şi belşugului, întrupare a puterilor regeneratoare ale firii" [3, p. 685]. Vaca este o reprezentare a „forței materne hrănitoare a pământului, iar din cauza coarnelor şi a naturii sale feminine este asociată universului lunar" [33, p. 205], simbolismul acesteia este preluat prin analogie şi de imaginea miresei.

În oraţia înregistrată în localitatea Nezavertailovca, Slobozia, fata este simbolizată printr-o căprioară: „*Dar de-o căprioară/ Dulce ca o floare/ Şi mândră ca sfântul soare,/ Să fie împăratului soțioară*" [34]. Această asemuire o întâlnim şi în oraţia culeasă în s. Redi-Cereşnovăț, Soroca: „*Alți vânători,/ Mai cunoscători./ Şi-au zâs că e urmă de căprioară/ Să fie împăratului soțioară*" [35]; „*Şi o vânat până vineri îndesară/ Şi o dat peste o urmişoară de fiară/ De care a stat singur şi se miară/ De ce să fie această urmă, de fiară?/ De-ar fi să fiibă de fată de zână,/ Împăratu nu se împreună,/ De-ar fi să fie de fată de crai/ Împăratului nostru de trai*" (Baraboi – Râşcani) [36]; „*Unul zice că-i de zână,/ Iar se găsesc şi alți vânători/ Şi mai cunoscători/ Şi zic că-i de căprioară/ Bună de soțioară*" (Buşila – Făleşti) [37]; „*Iar de la o amiază-ndesară/ A dat de-o urmuşoară/ De căprioară/ Ş-o stat cu toată oastea de se miară*" (Valea Mare – Făleşti) [21]. Trebuie să constatăm că, în esență, căprioara este un simbol feminin de o frumusețe rară, numită în unele localități – regina pădurii, pentru că: „frumusețea sa se datorează strălucirii extraordinare a ochilor: privirea îi este adeseori comparată cu cea a unei fete tinere" [33, p. 41].

Ritualul *peținul* („*credințarea*"), tradițional, avea loc la casa fetei şi se desfăşura conform unor reguli consacrate din moşi-strămoşi ce țineau şi de comportamentul, ținuta vestimentară a actanților respectivi. Fata era prezentată peținătorilor numai îmbrăcată „în straie de sărbătoare", pregătite pentru Sfintele Paşti, demonstrând o parte din zestrea ei, moştenită sau lucrată cu propriile mâini, constituind „o dovadă a vredniciei familiei şi a fetei, o mărturie intrinsecă a aptitudinii ei de a întemeia o nouă familie şi de a o înzestra prin truda mâinilor ei" [38, p. 245]. Hainele purtate cu ocazii ceremoniale sau în zile obişnuite, concomitent cu marcarea statutului social al fetei mai simbolizau şi protecția ei.

Startul dialogului dintre peținători şi părinții fetei începea cu ritualul de pregătire a tânărului împărat de vânătoare: „*Tânărul nostru împărat/ De dimineață s-a sculat,/ Fața*

BDD-A26970 © 2017 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 06:04:19 UTC)

albă şi-a spălat,/ Chica neagră a pieptănat,/ Cu straie noi s-a îmbrăcat,/ Murgul său a înşeuat,/ Mare oaste a adunat,/ Două sute de grăniceri,/ O sută de ficiori de boieri/ Din cei mai mari,/ Nepoți de jenerali;/ Şi pe la răsărit de soare/ A plecat la vânătoare" (Redi-Cereşnovăț – Soroca) [35] sau: „*Împărățelul nostru/ Întru această dimineață/ Pe ochi negri s-o spălat./ La icoană s-o-nchinat,/ Pe crângu cerului s-o uitat/ Şi-o văzut la această casă/ O stea frumoasă*" (luminoasă) (Pleşeni – Leova) [23]. Cercetătorii etnologi au demonstrat că vânătoarea ca ritual a ajuns în textele orațiilor nupțiale datorită gândirii arhaice a poporului. Exegetul Romulus Antonescu afirmă că: „analogia dintre vânătoare şi căsătorie are rădăcini adânci în gândirea arhaică, deoarece vânatul reprezenta ocupația de căpetenie a oamenilor din zorii istoriei, iar textele orațiilor de nuntă dezvăluie această analogie" [3, p. 692]. De exemplu, mirele îşi adună o oaste numerică din tineri voinici, care, tradițional, urmăresc o ciută, o căprioară, o zânişoară etc., toate acestea întruchipând simbolul tinereții, purității, virginității feminine. „De fapt, cercetătorii consideră că, în textele colindelor şi în cele de nuntă, vânătoarea şi alaiul ostăşesc constituie un simbol al căsătoriei" [3, p. 693].

Trebuie să menționăm că în majoritatea orațiilor timpul de pregătire a mirelui/ împăratului către vânătoare/pețit este dimineața: „*A nostru tânăr împărat/ Dimineața s-a sculat,/ Pe ochi s-a spălat*" [39, p. 85]. Pregătirea către vânătoare/pețit este o sărbătoare importantă pentru mire, deoarece îşi va cere în căsătorie iubita, astfel va pune piatra de temelie la constituirea orală (temporară) a uniunii legale, acceptată de ambii tineri, în scopul întemeierii unei familii, de a supraviețui în comun, a întreține o viață conjugală, a avea copii etc. Dimineața este timpul zilei considerat cel al încrederii şi speranței în viitor, pentru că în acest interval lumina este candidă, simbolizând puritatea, sinceritatea şi încrederea în viitor, în oamenii implicați în această cauză, este „simbolul victoriei luminii asupra întunericului" [12, p. 53]. Pregătirea către acest eveniment, tânărul o începe din momentul conştientizării proprii de a fi bun de însurat şi că îşi doreşte o schimbare în viață – trecerea de la flăcău la bărbat căsătorit: „*Mândre haine a îmbrăcat,/ Pe cal negru a încălecat,/ Mândră oaste a ridicat,/ Tot boieri bătrâni/ Şi feciori tineri,/ Şi a plecat la vânat*" [39, p. 85]. Prin aceasta demonstrăm faptul că pețitul este un rit de trecere complex, care are menirea de a schimba şi transmite comunității comportamentul şi statutul tinerilor ce se căsătoresc, în raport cu cel al colectivității.

În prezent acest rit şi-a pierdut mult din valoarea şi spectaculozitatea sa, transformându-se într-un obicei de importanță numai pentru un grup restrâns de oameni. Cu toate acestea, subliniem că pețitul, ca rit nupțial, mai este păstrat şi practicat în majoritatea cazurilor când un flăcău cere mâna fetei de la părinți ei pentru a se căsători.

Referințe bibliografice

1. Cantemir Dimitrie. *Descrierea Moldovei*. Chişinău: Litera, 1998, 256 p.
2. *Dicționar Enciclopedic*. Chişinău: Cartier, 2001, 1696 p.

BDD-A26970 © 2017 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 06:04:19 UTC)

3. Antonescu Romulus. *Dicţionar de simboluri şi credinţe tradiţionale româneşti*, 2009,729 p. Mod de acces: http://cimec.ro/Etnografie/Antonescu-dictionar/Dictionar-de-Simboluri-Credinte-Traditionale-Romanesti.html (accesat: 20.07.2017).

4. Sevastos Elena. *Nunta la români. Studiu istorico-etnografic comparativ*. Bucureşti: Editura Academiei Române, 1889, 406 p.

5. Gorovei Artur. *Datinele noastre la nuntă*. Bucureşti: Minerva, 1910, 108 p.

6. Pârvescu Petruţ. *Dicţionar de mitologie*. Bucureşti: Cartex, 2012, 416 p.

7. Vulcănescu Romulus. *Măştile populare*. Bucureşti: Editura Ştiinţifică, 1970, 341 p.

8. Frazer James George. *Creanga de aur*. Vol. II. Bucureşti: Minerva, 1980, 332 p.

9. Olteanu Antoaneta. *Metamorfozele sacrului*. Dicţionar de mitologie populară. Bucureşti: Paideia, 1998, 337 p.

10. Coman Mihai. *Bestiarul mitologic românesc*. Bucureşti: Editura Fundaţiei Culturale Române, 1996, 262 p.

11. Evseev Ivan. *Simboluri folclorice. Lirica de dragoste şi ceremonialul de nuntă*. Timişoara: Făclia, 1987, 224 p.

12. Evseev Ivan. *Dicţionar de simboluri şi arhetipuri culturale*. Timişoara: Amarcord, 1994, 120 p.

13. Chevalier Jean; Gheerbrant Alain. *Dicţionar de simboluri, mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere.* Iaşi: Polirom, 2009, 1072 p.

14. Marian S. Fl. *Nunta la români. Studiu istorico-etnofolcloric comparativ*. Bucureşti: Editura „Grai şi Suflet – Cultura Naţională", 1995, 605 p.

15. Bodea Augusta. *Etnovalorificări ale fitosferei*. În: *Imagini şi permanenţe în etnologie*. Chişinău: Ştiinţa, 1992, p. 60-70.

16. AFAŞM, 1965, ms. 155, f. 231; Caşunca – Floreşti; inf. Ştefan Ciobanu, 73 de ani; culeg. G. Spataru, M. Papuc.

17. AFAŞM, 1982, ms. 341, f. 26; Cuhureştii de Jos – Camenca; inf. Ilie Negruţi, 68 de ani; culeg. Gr. Botezatu.

18. AFAŞM, 1950, ms. 122, f. 83; Berezloji – Susleni; inf. Filimon Remiz, 47 de ani; culeg. M. Savin.

19. AFAŞM, 1950, ms. 122, f. 91; Redi-Cereşnovăţ – Soroca; inf. Simion Ponu, f.a.; culeg. M. Savin.

20. AFAŞM, 1965, ms. 154, f. 37-38; Gribova – Râşcani; inf. Ivan Niculcea, 82 de ani; culeg. M. Savin.

21. AFAŞM, 1964, ms. 149, f. 17-19; Valea Mare – Făleşti; inf. Neculai Leciţchii, 52 de ani; culeg. Gh. Spătaru, V. Cirimpei, V. Pojoga.

22. AFAŞM, 1962, ms. 142, f. 60-62; Chirileni – Făleşti; inf. Dumitru Vladei, 52 de ani; culeg. V. Mahalachi, G. Chicu, G. Sandu.

23. AFAŞM, 1946, ms. 147, f. 119; Pleşeni – Leova; inf. Vladimir Lavric, 56 de ani; culeg. N. Băieşu, A. Hropotinschi, A. Pâslaru.

24. AFAŞM, 1964, ms. 149, f. 131-132; Cotiujenii Mici – Lazo; inf. Vadim Ivanciuc, f.a.; culeg. Gh. Spătaru, V. Cirimpei, V. Pojoga.

BDD-A26970 © 2017 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 06:04:19 UTC)

25. Comanici Germina. *Ramura verde în spiritualitatea populară*. Bucureşti: Editura Enciclopedică, 2004, 250 p.

26. Golopenția Anton. *Românii de la est de Bug*. Volumul II. Bucureşti: Editura Enciclopedică, 2006, 926 p.

27. AFAŞM, 1965, ms. 154, f. 41-51; Gribova – Râşcani; inf. Nicolae Țurcanu, 50 de ani; culeg. A. Hâncu, V. Țurcanu.

28. AFAŞM, 1965, ms. 154, f. 78-81; Gribova – Râşcani; inf. Vasile Brenicer, 37 de ani; culeg. A. Hâncu, V. Țurcanu.

29. AFAŞM, 1965, ms. 154, f. 84; Rublenița – Soroca; inf. Varvara Manea, 55 de ani; culeg. A. Hâncu, V. Țurcanu.

30. AFAŞM, 1965, ms. 154, f. 97-100; Stoicani – Soroca; inf. Carp Pascari, 68 de ani; culeg. A. Hâncu, V. Țurcanu.

31. AFAŞM, 1966, ms. 343, f. 118-126; Obreja Veche – Făleşti; inf. Nina Stupac, 68 de ani; culeg. G. Botezatu, I. Buruiană, I. Mamaliga.

32. Evseev Ivan. *Dicționar de simboluri*. Bucureşti: Vox, 2007, 480 p.

33. Sochircă Lucreția. *Dicționar de motive, teme şi simboluri literare*. Chişinău: Farmec-Lux, 2014, 224 p.

34. AFAŞM, 1959, ms. 116, f. 78-83; Nezavertailovca – Slobozia; inf. Petre Dolta, 23 ani; culeg. I. Diordiev.

35. AFAŞM, 1950, ms. 122, f. 91-95; Redi-Cereşnovăț – Soroca; inf. Simion Ponu, f.a.; culeg. M. Savin.

36. AFAŞM, 1950, ms. 122, f. 152-164; Baraboi – Râşcani; inf. Vasile Elputan, f.a.; culeg. G. Dodița.

37. AFAŞM,1962, ms. 142, f. 13; Buşila – Făleşti; inf. Alexandru Cojocaru, f.a.; culeg. V. Mihalachi, G. Chicu, I. Sandu.

38. Mureşan Mihaela. *Simbolistica argintului în obiceiurile şi credințele populare româneşti*. În: Drobeta: Seria Etnografie. Tom. XXIV, Drobeta Turnu Severin: Mega, 2014, p. 241-254.

39. *Folclorul obiceiurilor de familie*. Chişinău: Ştiința, 1979, 308 p.

BDD-A26970 © 2017 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-23 06:04:19 UTC)